

Asia: VN/7747/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi yleistukilain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta

Yleistukilaki

Yleinen näkemyksenne työskentely- ja asumisaikavaatimuksen asettamisesta tavanomainen yleistuen saamisen edellytykseksi

Työskentely- ja asumisaikavaatimukset aiheuttavat yhdenvertaisuutta heikentäviä ja syrjiviä vaikutuksia maahanmuuttajille, jossa samassa työmarkkina-asetmassa olevat henkilöt saavat erisuuruista taloudellista tukea. Kieleen ja kansalaisuuteen perustuva matalampi tukimuoto on yhdenvertaisuuden vastainen (Yhdenvertaisuuslaki 8 §) sekä syrjivä tukimuoto. Ehdotus työskentely- ja asumisaikavaatimuksen asettamisesta ei ole kannatettava.

- **Tavanomaisen yleistuen saamisen edellytykseksi asetettaisiin vaatimus työttömyysturvalain mukaisen työssäoloehdon täyttämisestä. Näkemyksenne työskentelyvaatimuksesta**

Tavanomaisen yleistuen saamisen edellytyksenä vaadittava työssäoloehto ohjaa maahanmuuttajia matalapalkkaisiin työtehtäviin kotoutumisajan alkuvaiheessa. Tällöin kielitaidon kehitys jää taka-alalle. Työssäoloehdon ei tulisi olla vaatimuksena perustason taloudelliseen tukeen. Työssäoloehdon negatiiviset vaikutukset näkyvät etenkin haavoittuvassa asemassa olevissa maahanmuuttajissa, joiden työllistyminen on jo valmiiksi normaalia haastavampaa. Jotta työssäoloehdon täyttämiseen olisi realistiset mahdollisuudet kaikilla maahanmuuttajilla, tulisi kotoutumisen alkuvaiheen palveluiden sekä mahdollisten työpaikkojen olla saavutettavissa.

- **Vaihtoehtoisesti tavanomaisen yleistuen edellytykset voisi täyttää kolmen vuoden asumisella Suomessa. Näkemyksenne asumisaikavaatimuksesta**

Taloudellisen tuen tulee kohdentua todelliseen tuen tarpeeseen yksilöllisesti. Kolmen vuoden asumisajalle ei ole perusteita, eikä kotoutumisajan lyhentymisen myötä, sillä ole yhtymäkohtia muun kotoutumisen lainsäädännön kanssa.

Yleinen näkemyksenne kielitaitoa koskevista poikkeuksista työskentely- ja asumisaikavaatimuksen soveltamiseen

Ei lausuttavaa.

- **Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, jonka äidinkieli on suomi, ruotsi tai saame. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta**

Ketään Suomessa laillisesti asuvaa ei tule asettaa eriarvoiseen asemaan äidinkielen perusteella.

- **Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, joka on osoittanut riittävän suomen tai ruotsin taidon (Eurooppalaisen viitekehyksen mukainen B1.1 taso) kielen kahdella osa-alueella. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta**

Lakiesityksessä on mainittu, että vain 32 prosenttia kaikista kotoutumiskoulutuksen loppuun suorittaneista saavutti B1.1 tai sitä korkeamman kielitason, vuosien 2022 ja 2023 suoritetuista opinnoista. Kotoutumiskoulutus on maahanmuuttajien tärkein koulutus kielen oppimiseen ja mikäli alle kolmasosa saavuttaa tavoitellun B1.1 tason kotoutumiskoulutuksessa, on kyseinen B1.1 taso liian korkea lyhyeen kotoutumisaikaan sekä työskentely- ja asumisaikavaatimuksista poikkeamiseen suhteutettuna.

- **Esityksessä on arvioitu, että suurin osa osoittaisi kielitaitonsa kotoutumiskoulutuksesta saatavalla todistuksella. Lisäksi mahdollistettaisiin maksuton keskitason YKI-tutkinnon suorittaminen. Näkemyksenne kielitaidon osoittamisen tavoista**

Maksuton YKI-tutkinnon suorittaminen sekä kotoutumiskoulutuksesta saadulla todistuksella kielitaidon osoittaminen nähdään kannatettavana ehdotuksena. Kielitestauksessa tulee kuitenkin varmistaa yhdenvertaisuus arvioinnissa, jotta tulokset ovat valtakunnallisesti vertailukelpoisia ja kuvaavat todellista kielen osaamisen tasoa.

- **Kielitaidon osoittamisen tavat määritettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Näkemyksenne tätä koskevan asetuksenantovaltuuden antamisesta**

Ei lausuttavaa.

- **Työskentely- ja asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, joka vamman tai muun vastaavan syyn takia voi osoittaa kielitaitoaan. Näkemyksenne tästä poikkeuksesta**

On kannatettavaa, että henkilöön, joka ei vamman tai muun vastaavan syyn takia voi osoittaa kielitaitoaan, ei sovellettaisi työskentely- ja asumisaikavaatimuksia.

- **Esityksen toimeenpanoon liittyy sekä Kelan että työvoimaviranomaisen toimivaltaan kuuluvia asioita. Näkemyksenne toimeenpanoprosessin toimivuudesta**

Lakiesityksen mukaisesti työvoimaviranomaisen velvoitteet lisääntyisivät ja Kelalle tulisi uutta hallinnollista työmäärää. Nämä työmäärien lisääntymiset ovat muista työvoimaviranomaisten ja Kelan palveluista pois mikäli näihin ei resursoida lisätyövoimaa.

Näkemyksenne yleistukilain 8 §:n mukaisen ulkomaalaista koskevan rajoituksen muuttamisesta tilapäisen suojelun oleskeluluvalla maassa olevien osalta

Tilapäistä suojelua saavat eivät ole tällä hetkellä kuuluneet työttömyysetuuden piiriin ilman työssäoloehdon täyttymistä. Lakiehdotuksessa yleistuki ja kotoutumistukena maksettava kotoutumistuki mahdollistettaisiin tilapäistä suojelua saaville, jotka saapuvat 1.1.2027 jälkeen.

Tilapäistä suojelua koskevat muutokset vähentäisivät kyseisten henkilöiden toimeentulotuen tarvetta ja parantaisivat sosiaaliturvaoikeuksia tilapäistä suojelua saavilla. Lakiehdotuksen mukaisesti tilapäistä suojelua saaneiden sosiaaliturvaoikeudet parantuvat.

Kotoutumisen edistämisestä annettu laki

Näkemyksenne palveluun pääsemisen takuujasta

Takuujalla on positiiviset vaikutukset kotoutujiin, sillä nykyään jonot kotoutumiskoulutuksiin ovat paikoin venyneet paljon tätä pidemmiksi. 6 kuukauden odotusaika on kuitenkin liian pitkä kotoutujille kotoutumisajan lyhentämisen takia ja todellisuudessa palveluihin pitäisi päästä jo paljon tätä nopeammin. Oikea-aikaisuus palveluilla on erityisen tärkeää kotoutumisajan lyhentyessä.

Näkemyksenne takuujan kuluessa tarjottavista palveluista

Palvelujen tulee olla B1.1 kielitaitoon sekä työssäoloehtoon tähtääviä. Palveluiden tulee olla myös joustavia, jotta yksilölliset tarpeet tulee huomioiduksi etenkin eri lähtökohdat huomioiden. Omakielinen yhteiskuntaorientaatio tulisi sisällyttää takuujan kuluessa tarjottaviin palveluihin.

Näkemyksenne takuujan toteutumisen valvonnasta

Lupa- ja valvonta virasto valvoo myös muuta kuntien kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisen valvontaa. On kannatettavaa, että sama virasto valvoo myös muita kotoutumispalveluita.

Laki yleisistä kielitutkinnoista

Näkemyksenne maksuttoman keskitason YKI-tutkinnon suorittamisen mahdollistamisesta

Kannatetaan maksutonta keskitason YKI-tutkinnon mahdollistamista yhdenvertaisuuden takaamiseksi.

Esityksen vaikutukset ja perustelut

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista kotoutumisen kannusteisiin

Työelämälähtöisyys ja kielen oppiminen ovat lakiesityksen keskiössä ja ne ovat itsessään positiivisia asioita kotoutujille. Kannustimien ei tule kuitenkaan olla yhdenvertaisuutta heikentäviä, syrjiviä taikka sosiaalista integroitumista sivuuttavia.

Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista

Vasta maahan muuttaneiden käytettävissä olevat tulot pienenevät ja tällä on negatiivisia vaikutuksia.

Näkemyksenne esityksen muista vaikutuksista

Lakiehdotuksella on kielteisiä vaikutuksia yhdenvertaisuuteen.

Näkemyksenne esityksen suhteesta perustuslakiin sekä EU-lainsäädännön ja muiden kansainvälisten velvoitteiden vaatimuksiin

Esitys on ristiriidassa perustuslain 6 §:n kanssa, kun etuuden saamisen edellytykset EU/ETA alueen kansalaisten ja kolmansien maiden kansalaisten vaatimukset eroavat toisistaan.

Voimaantulo

Näkemyksenne esityksen voimaantulosta

Ei lausuttavaa.

Kotoutumistuki ja palveluun pääsemisen takuu aika koskisivat tilanteita, joissa henkilö muuttaa Suomeen ehdotetun lain tultua voimaan. Näkemyksenne tästä siirtymäsäännöksestä

Lain vaikutukset tulevat koskemaan vain lain voimaantulon jälkeisiin maahanmuuttajiin, joka lisää eri arvoisuutta maahanmuuttajien välillä saapumisajankohdan perusteella

Muuta lausuttavaa esityksestä

Muuta lausuttavaa esityksestä.

Ei muuta lausuttavaa.

Kajaste Minna
Loviisan kaupunki